

Н.П. Кузик, канд. екон. наук, доц. (НУБІП, Київ)

Ю.С. Вершута, здоб. ОС «магістр» (НУБІП, Київ)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ КОНСОЛІДОВАНОГО БАЛАНСУ

Багаторічний досвід існування в українській економіці груп підприємств дає можливість однозначно стверджувати про те, що консолідований баланс є важливим і необхідним інструментом для представлення фінансового стану усієї групи підприємств в єдиному документі. Інформація консолідованого балансу представляє комплексну картину фінансового стану холдингу або іншого об'єднання компаній [3], що робить його незамінним для прийняття стратегічних рішень керівництвом, інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Усі ці користувачі мають потребу не просто отримати масив інформації. Вона повинна бути достовірною, прозорою та зрозумілою. У цьому контексті роль незалежного аудиту консолідованого балансу є визначальною.

Основною метою аудиту консолідованого балансу є перевірка достовірності фінансових показників, зокрема активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів та витрат, внутрішньогрупових операцій і підтвердження відповідності стандартам МСФЗ в усіх суттєвих аспектах [1]. Перевірка консолідованої звітності, як правило, розпочинається з попередньої підготовки, яка передбачає вивчення структури групи компаній, їхніх внутрішніх облікових політик та специфіки операційної діяльності. Аудитору особливо важливо вивчити існуючу структуру зав'язків між материнською та дочірніми компаніями. Необхідно оцінити рівень контролю материнської компанії над дочірніми підприємствами. Це визначає включення або виключення певних активів чи зобов'язань у консолідовану звітність. Відповідно до МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність», материнська компанія повинна консолідувати фінансові дані всіх дочірніх компаній, над якими вона здійснює контроль (впливає на їхню діяльність і отримує економічні вигоди від цього контролю).

На нашу думку, особливо важливим аспектом є перевірка взаємозв'язків між дочірніми компаніями в межах групи. Це, перш за все, необхідно для того, щоб уникнути подвійного відображення доходів і витрат. Взаємогрупові операції, наприклад, внутрішні продажі або трансфертні операції між компаніями, повинні бути виключені з консолідованої звітності для того, щоб не створювати штучного збільшення доходів або активів групи. Наприклад, у разі якщо одна дочірня компанія продає продукцію або ж виконує роботи чи надає послуги іншій компанії всередині групи, цей дохід не буде враховуватися в загальній звітності, оскільки це не збільшує сукупного фінансового результату групи.

Один із не менш важливих етапів аудиту консолідованого балансу є аналіз відповідності застосованих методів обліку міжнародним стандартам. Наприклад, МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» регулює порядок відображення процесів злиття та поглинання підприємств у консолідованій звітності. Цей стандарт вимагає оцінки активів і зобов'язань дочірніх компаній за справедливою вартістю на дату їхнього придбання. Аудитор застосовує необхідні процедури для того, щоб перевірити чи вірно відображено в балансі активи, які перебувають у розпорядженні групи після процесів злиття чи придбання [2].

Як показують практичні дослідження, особлива увага приділяється аудиту облікових резервів і зобов'язань. Необхідно отримати аудиторські докази щодо того, що всі поточні зобов'язання, в тому числі кредити, податкові зобов'язаннями та інші борги, правильно враховані у звітності і належно оцінені. Наприклад, якщо в групи компаній є довгострокові зобов'язання перед кредиторами, вони повинні бути правильно класифіковані в консолідованому балансі і не включатися до поточних зобов'язань, інакше – це призведе до викривлення показників ліквідності компанії.

Одним із особливо важливих аспектів є оцінка ризиків, пов'язаних із проведенням аудиту консолідованого балансу. Складні корпоративні структури можуть призводити до ризиків викривлення звітності через складність фінансових потоків та операцій між компаніями. Тому аудитор застосовують аналітичні процедури для ідентифікації можливих ризиків, таких як неадекватне відображення операцій між компаніями групи або некоректна оцінка активів і зобов'язань,

Отже, як підтверджує вище наведений матеріал методика аудиту консолідованого балансу суттєво відрізняються від аудиту балансу окремого підприємства. При цьому важливо ще й враховувати різні умови оподаткування та стандарти обліку фінансової звітності для кожної країни, де від група компаній.

Інформаційні джерела

1. Кучер С. В. Основні проблеми складання консолідованої фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 19. Ч. 2. С. 148–151.
2. Маначинська Ю., Ніколаєнко Ю. Забезпечення достовірності фінансової звітності суб'єктів агросектору в умовах війни. *Фінансово-економічні, соціальні та правові аспекти розвитку регіонів: загрози та виклики* : збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 24 трав. 2024 р., Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ. Чернівці : Технодрук, 2024. С. 146–149.
3. Пелех У. В., Тенюх З. І., Хоча Н. В. Аналіз методів та організаційних основ складання консолідованої фінансової звітності. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С.168–175.
4. Кащана Н. Б., Наумова Т. А., Кашперська А. І. Аудит: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Видання доповнене та перероблене. / Н.Б. Кащана [та ін.] ; за ред. Т. А. Наумова, А. І. Кашперська. Харків: ДБТУ, 2023. 259 с.
5. Кащана Н. Б. Бухгалтерський інжиніринг в обліково-аналітичному забезпеченні управління економічною активністю підприємств торгівлі. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 1. С. 330-336. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-1-39>